

Uus lähenemine emikute kasutamisel

Merle Kruus
ETSAÜ

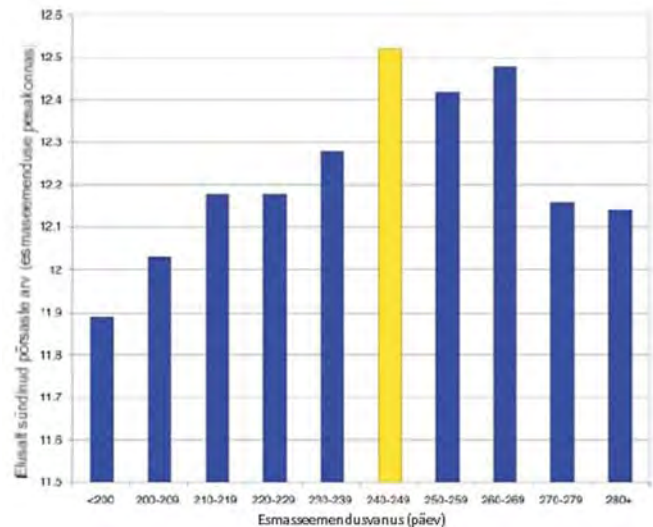
Augustis pidas Eesti seakasvatajatele loenguid Suurbriitannias hästi tuntud seakasvatuse nõustaja John Gadd. Teemadeks olid viimase aja seisukohad edukaks aretuks, sigade jõudlust mõjutavad pidamistegurid, samuti sigade käitumine, et selle abil avastada puudused nende pidamisel, ning farmi bioohutus.

Tema sõnul jõuti lõppenud suure uuringu põhjal täiesti uudse lähenemiseni karja uuendamiste valikul ja emikute pidamisel. Eestis avalikustati uuringu tulemused esmakordselt.

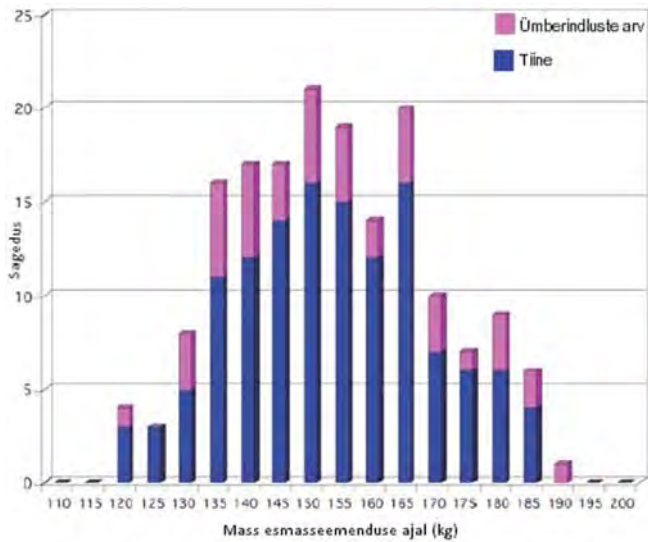
Emikud on väga väärtuslikud põhikarja uuendamisel, sest nad mõjutavad otseselt ettevõtte kasumit tulevikus. Pole vahet, kas emikud pärinevad samast farmist või on ostetud mujalt – pidamine, söötmine, emikutega ümberkäimine määrab ära, kui pikaks ajaks nad suudavad karja jääda ja anda head toodangut. Oma eluaja jooksul loodetakse suguemiseltselt saada üle 75 järglase või 6 tonni sealiha. Keskmiselt peaks karjauuenduse määr olema 45%, st igal aastal tuleb ligi pool emisekarjast asendada emikutega.

Emikute kohtlemine on sageli võti karja heade tootmisnäitajate saavutamiseks ja kasumlikuks äritegevuseks. Kui emikute pidamisel on midagi valesti, on tulemuseks noorte suguloomade suur karjast väljalangemine. Kui

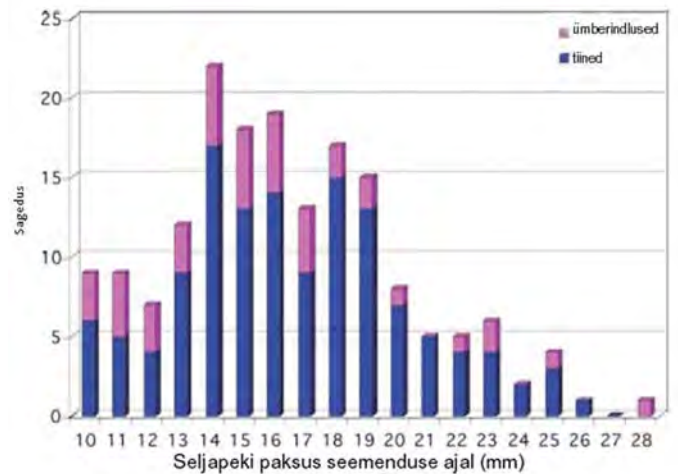
nooremiste 1. pesakonnas on head näitajad, aga 2. pesakonnas on näitajad oluliselt kehvemad, on see tingitud sellest, et noored emised pole suutnud taastuda eelmise pesakonna kasvatamise ajal olnud halbade tingimustest. Väiksema või nõrgema 2. pesakonna puhul on märgata, et emised on kaotanud liiga palju kehavarusid esimese laktatsiooni ajal. Sellest tulenevalt on emikute ja nooremiste puhul tõstatatud küsimus, et milline peaks olema kehamass, vanus ja pekipaksus ning sööda kogus ja toitainete-

Joonis 1. Esmasseemenduse vanus ja elusalt sündinud põrsaste arv esimeses pesakonnas

Joonis 2. Emise kehamass esmaseemendusel ja seemenduse tulemuslikkus

Joonis 4. Emise seljapeki paksus ja seemenduse tulemuslikkus esmaseemendusel

sisaldus esmaseemenduse ajal, tagamaks kõrge tulemuslikkuse kogu nende kasutusperioodi jooksul.

Siinkohal esitatakse Suurbritannia Harper Adams ülikooli viimaste uuringute andmed nooremiste kohta. Nende tulemuste alusel on seakasvatajatel, jälgides oma karja tootmisnäitajaid, võimalus vajadusel muuta strateegiaid, et suurendada oma farmi tulemuslikkust.

Millal on õige aeg emikut seemendada?

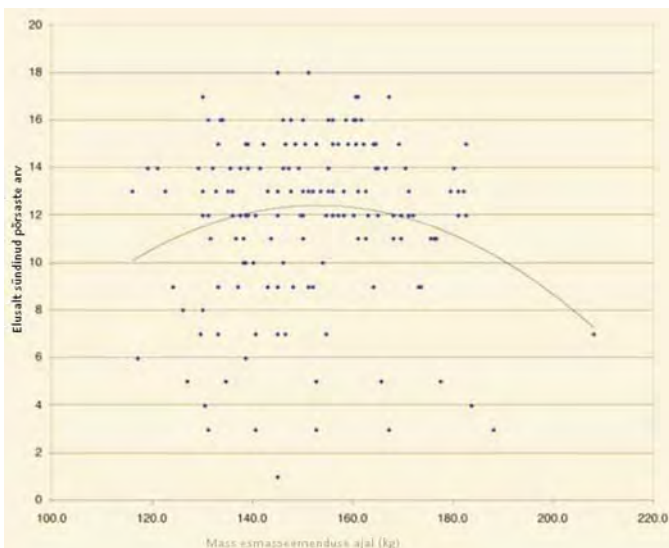
Kahtlematult on kõige olulisem kriteerium emiku seemendusvanus. Suguküpsus saabub teatud vanuses, mis ei olene ei kehamassist ega seljapeki paksusest. Seetõttu tuleks määrata vanus, mis on kõige optimaalsem hea viljakuse tagamisel. Analüüsis kasutati viimase 10 aasta jooksul kogutud andmeid. Märkimisväärsed eelised olid emistel, kes seemendati esmakordselt 240 päeva vanuselt (joonis 1). Sel juhul oli suurim elusalt sündinud põrsaste arv esimeses pesakonnas kuni 0,6 põrsast enam võrreldes teiste vanuserühmadega. Sama tendents säilis ka hilisemates pesakondades.

Enamikul emikutest esineb 240 päeva vanuselt ind tõenäoliselt juba kolmandat korda ja sellest tulenevalt on emik suguküps juba enne esmakordset tiinestumist.

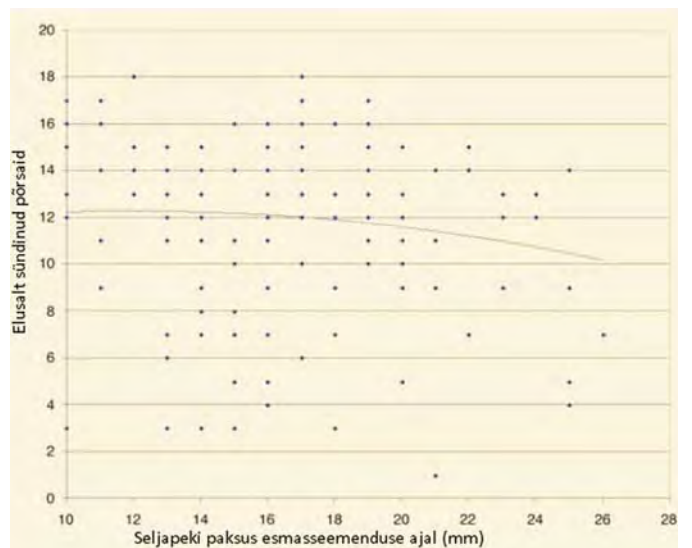
Joonis 2 näitab esmaseemenduse õnnestumist või ebaõnnestumist väga erineva kehamassiga nooremistel. Ümberindlusi esineb sarnastes proportsioonides kõikides kaalukategooriates. Antud uuringu andmetest järeldatakse, et kehamass ja seljapeki paksus esimese seemenduse ajal olid vähe olulised.

Ikkagi tähtsaim emiku viljakusenäitaja on elusalt sündinud põrsaste arv esimeses pesakonnas. Emise kehamassil seemenduse ajal ja elusalt sündinud põrsaste arvul pesakonnas on koosmõju (joonis 3). Graafik näitab suurt hajumist ja vaid nõrka korrelatsiooni optimaalse kehamassi 130 ja 180 kg piires (seega 50 kg ulatuses). Oluliselt väiksemad emised (<130 kg) ja oluliselt suuremad emised (>180 kg) annavad väiksemaid pesakondi.

Sarnaseid trende on näha ka seljapeki paksuse ja konditsiooni mõjul elusalt sündinud põrsaste arvule pesakonnas. Seakasvatajad tunnevad sageli muret, et tänapäeva emistel pole piisavat rasvakihti seemenduse ajal. Jooniselt 4 on näha esmaseemenduse õnnestumist emikute erineva peki-paksuse juures. Graafik näitab selgelt, et enam ümberindlusi esineb lahjematel emikutel (eriti kui pekipaksus on alla 14 mm). Paremad seemendustulemused oli emikutel, kelle seljapeki paksus oli 18–22 mm. Järelikult on ikkagi

Joonis 3. Emiku esmaseemenduse kehamassi ja esimeses pesakonnas elusalt sündinud põrsaste arvu koosmõju

Joonis 5. Emiku kehamassi (esemaseemendusel) ja esimeses pesakonnas elusalt sündinud põrsaste arvu koosmõju

vajalik teatud kogus rasva hea konditsiooni ja poegimistulemuste saavutamiseks.

Väga vähe on tõendeid, et emiku pekিপaksus mõjutab pesakonna suurust nende esimeses pesakonnas. Trendi joon näitab elusalt sündinud põrsaste arvu langust emistel, kelle seljapeki paksus on alla 22 mm (joonis 5). Kuid uuringus oli antud grupi kohta väga vähe andmeid, seetõttu ei saa seda ka päris kindlalt väita.

Kokkuvõtteks võib järeldada, et vanus on kõige olulisem kriteerium emiku esimese seemenduse võimaliku kuupäeva kindlaksmääramisel. Tunnustel nagu kehamass ja pekিপaksus on vaid minimaalne mõju emiku esmakordse poegimise tulemuslikkusele.

Varem võeti põhikarja emikuid teatud kindla kehamassi alusel, kuid nende loomade vanus võis erineda kuni 4 nädalat. Nüüd on Suurbritannias mindud üle uuele süsteemile, et emikud oleksid 240 päeva vanad esmaseemenduse ajal. Loomi grupeeritakse nende vanuse järgi, mitte enam massi ja seljapeki paksuse järgi. See peaks tagama emikute optimaalse viljakuse.

Foto 1. Noored ristandemised

(U. Märtsen)

Uuringust tulenevalt peaks emik olema kehamassiga 130–180 kg, pekিপaksusega vahemikus 14–22 mm ja vanusega 240 päeva, et toota suurearvuliselt elujõulisi järglasi.